

Jan de Vries' cd 'Sieleroersels' is een modern Bildts meesterwerk

'De taal maakt 't ferskil: ons taal, de siel fan 't Bildt'

Met zijn nieuwe plaat staat Jan de Vries, als Bildtstalige singer/songwriter, op eenzame hoogte. 'Sieleroersels' is een even intieme als uitbundige lofzang op het Bildt. De zanger geeft zichzelf bloot en dwingt de luisteraar tot hetzelfde: introspectie, melancholie en bovenal het vieren van de Bildtse identiteit. Het Bildt kon zich in deze roerige tijd, met een herindeling in het verschiet, geen mooiere ode wensen.

Door Gerard de Jong

Wat is de bekendste Bildtstalige muziek? Waarschijnlijk is het de muziek van de Bildtse Revue. De teksten van de zeer succesvolle revue zijn tijdloos; de nostalgische muziek laat geen enkele Bilkert onberoerd. Het is een standaardwerk geworden in de bescheiden Bildtse muzikale canon, en meer dan terecht. 'Froubuurtstermôln', 'Tussen 't Fliet en Swarte Haan': stuk voor stuk klassiekers, verankerd in generaties Bilkerts, muziek waarin het Bildts, de taal en de cultuur perfect samenvallen. Die tijdloosheid is daarna slechts sporadisch teruggekomen. Zit er nog wel zang in de Bildtse taal? Zingt de taal nog? De Revue, hoe mooi het ook is, legde de lat erg hoog en sneed daardoor misschien wel de weg naar het moderne Bildtse lied af.

Tot nu. Er is een nieuwe vaandeldrager opgestaan. Jan de Vries, Bildtse troubadour 'pur sang'. De Vries is een bescheiden, maar uniek Bildts muzikaal talent. Het gros van de Bildtse liedjes zit vast in het verleden, in nostalgie. Het lijkt het lot van muziek gezongen in een minderheidstaal. Maar De Vries gooit dat complex geheel overboord op zijn nieuwe plaat 'Sieleroersels'. De Vries is Bildts. In zijn zang, gitaaraanslagen en teksten: het klópt. Je hoort aan het tempo en ritme: dit is Bildts, dit is muziek die rechtstreeks uit de klei komt.

Muziek in een regionale, in moeilijkheden verkerende taal kent vele valkuilen: cliché, pathetisch of oubollig. Jan de Vries ontwijkt al die obstakels behendig en hoeft er niet eens moeite voor te doen. Hij weet, ondanks dat de Bildtse taal vaak een 'gimmick' kan zijn, steeds tot de kern te komen. Een kern, een observatie of een waarheid, die je werkelijk dichtbij je Bildtse hart, de 'siel', laat komen.

De Vries valt met opener 'Laat my frij' meteen met de deur in huis: dit is een plaat van een dromer, van iemand die in het diepst van zijn ziel een romanticus 'fan de klaai' is. De in Bildtse countryrock gehulde opener is een lijslied voor de vrije denker, de bedachtzame, de tobber en de levensgenieter: allen komen in De Vries samen, op ontwapende wijze. Op 'Sieleroersels' observeert hij, protesteert hij als een echte troubadour maar eert hij vooral het 'kleine', dat zoals zo vaak eigenlijk het allergrootste blijkt te zijn. Dat waar het werkelijk om gaat: de liefde. In een van de hoogtepunten van de plaat, 'Swarte Anne', komt al het beste van De Vries samen: een ontroerende, poëtische tekst en een melodie die je niet meer los laat. Hij verhaalt over een mysterieuze, eenzame vrouw uit zijn jeugd, uit St.-Jabik, waar je volgens de geruchten maar beter bij uit de buurt kon blijven. De Vries richt postuum een monument voor haar op: "Nou, jaren later, wie had dat ooit docht. Doe hê se hur naar 't bejaardetehuis brocht. Donkere wolken en 'n deken fan load. Der het se 't besturven, der fon se de doad."

'Sieleroersels' biedt een compleet palet aan: gevoelige ballads, rock, bluesy grappige anecdotes en enkele nummers die door de ziel snijden: De Vries is met zijn gitaar, poëtische pen en afwisselend zachte en rauwe stem een messcherp wapen. Hij bezingt net zo goed de liefde voor zijn dochter ('Saterdegofen') als een rokerig, onvergetelijk tafereel in de kroeg in St.-Jabik (in de bluegrass van 'De mannen in 't kefee'). Beide ben je niet bij geweest, heb je niet zelf meegemaakt, maar het zijn hele herkenbare schetsen van het leven.

Het is zeldzaam dat een Bildtse muzikant zich zo bloot geeft dat nagenoeg elke Bilkert zich er wel mee kan identificeren, of er op zijn minst door geraakt wordt. Een loflied op het Bildt zelf ontbreekt dan ook niet: "'t Bildt" is een liefdesverklaring aan deze gemeente, het landschap, de taal en de volksaard. Het naderende einde van deze gemeente is voor De Vries – medeoprichter van actiecomité Red 't Bildt – persoonlijk een belangrijk thema, maar nergens op de plaat wordt hij echt politiek; een keuze die heel goed uitpakt. In plaats van brullend muzikaal activisme laat hij de muziek en teksten voor zich spreken. Een mooier pleidooi voor het Bildts en 't Bildts aigene kon deze gemeente zich niet wensen.

De Vries' nieuwe cd is een modern Bildts meesterwerk. En er klinkt tegelijkertijd in door: laat dit niet het laatste muzikale Bildtse meesterwerk zijn. Omarm je eigen taal en cultuur: het Bildt mag geen voetnoot worden in de geschiedenis van Fryslân, of later, van Nederland. Of, nog erger, vergeten worden. Want het Bildt, de Bilkert, is geen fictie, geen sprookje of folklore: het bestaat, het zit voor altijd in ons. Voor een ieder die het nog niet doorhad, voor een ieder die gêne voelt als het over de Bildtse afkomst gaat: zo kan het dus ook. Zó omarm je je Bildtse identiteit. Neem De Vries' uitnodiging aan, pak zijn uitgestoken hand en laat hem je met deze rijke plaat verbazen en verrassen. Het fraaie landschap dat hij bezingt, de tijdloze anekdotes en het stille verdriet, onzekerheid of klein geluk: het is zo goed geschilderd dat het iets exotisch heeft. Tot je beseft dat het over het Bildt gaat: de plek waar je geworteld bent, die je heeft gevormd, "'t plakky dat je innerlik beroert". 'Sieleroersels' is een tijdloze, onmisbare Bildtse klassieker.

'Sieleroersels', Jan de Vries, is o.a. te koop bij Troefmarkt St.-Jacob; Expert Meijer en Slagerij Bijlsma, St.-Anna; Winkeltsy en Aerden Plaats, Ouwe Syl. Of bestel hem via jandevries.org